

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Katariina Piippanen, Maija Vehviläinen

Siirtymisen apuvälineiden käyttö asumispalveluissa – kysely hoitajille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Apuvälineteknikko (AMK)

Apuvälinetekniikka

Opinnäytetyö

17.11.2019

Tekijä(t) Otsikko	Katariina Piippanen, Maija Vehviläinen Siirtymisen apuvälineiden käyttö asumispalveluissa – kysely hoitajille
Sivumäärä Aika	25 sivua + 3 liitettä 17.11.2019
Tutkinto	Apuvälineteknikko (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Apuvälinetekniikan tutkinto-ohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Apuvälinetekniikka
Ohjaaja(t)	Lehtori Tomi Nurminen Yliopettaja Pekka Paalasmaa
<p>Tässä opinnäytetyössä selvitimme, miten siirtymisen apuvälineitä hyödynnetään asumispalveluissa, joissa asukkaat tarvitsevat hoitajan apua siirtymistilanteissa. Omien kokemusiemme ja aikaisempien tutkimusten pohjalta on näyttöä siitä, että siirtymisen apuvälineet jäävät säännöllisesti käyttämättä. Tarkoituksena oli selvittää, ovatko asumispalveluissa käytettävät siirtymisen apuvälineet aktiivisessa ja tarkoituksenmukaisessa käytössä sekä mistä syistä ne jäävät mahdollisesti käyttämättä. Tavoitteena oli tuoda lisätietoa siirtymisen apuvälineiden käytöstä asumispalveluissa ja näin kiinnittää huomiota parempaan siirtymisen avustamiseen.</p> <p>Kohderyhmänä oli asumispalveluissa työskentelevä hoitohenkilökunta. Aineiston keruu tapahtui julkaisemalla linkki e-kyselyyn sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille suunnattuun verkkosivustoon. Kyselyyn vastasi anonyymisti asumispalveluissa työskentelevät hoitajat, jotka avustavat asukkaita siirtymisen tilanteissa kuten esimerkiksi sängystä pyörätuoliin siirtymisessä.</p> <p>Vastauksia tuli yhteensä 154 kappaletta. Suurin osa vastaajista oli koulutukseltaan lähihoitajia, joilla oli yli 5 vuotta työkokemusta hoitoalalta ja jotka työskentelivät ikäihmisten palveluasumisessa. Vaikka pääasiallisesti siirtymisen apuvälineitä käytettiin kuten tarkoitus on, tulokset antoivat samanlaista kuvaa apuvälineiden käyttämättä jättämisestä kuin aikaisemmissa tutkimuksissa aiheesta. Kaikki kyselyssä esitetyt siirtymisen apuvälineet osan vastaajien mukaan jäivät syystä tai toisesta käyttämättä säännöllisesti apuvälineen tarpeesta huolimatta. Syitä olivat mm. ajanpuute, osaamattomuus sekä apuvälineen huono saatavuus siirtotilanteissa.</p> <p>Vastaukset olivat johdonmukaisia aikaisempien tutkimusten kanssa, joka voi kertoa siitä, että siirtymisen apuvälineet tosiaan jäävät käyttämättä hoitotilanteissa syistä, joita tulisi pyrkiä eliminoimaan jo työn järjestelyn tahoilla. Koulutuksen lisääminen ergonomisen siirtymisen avustamisesta olisi tarpeellista. Ongelman laajuuden ja yleisyyden selvittämiseksi tarvittaisiin kuitenkin laajempaa tutkimusta aiheesta.</p>	
Avainsanat	Apuvälineet, asumispalvelut, kyselytutkimus

Author(s) Title	Katariina Piippanen, Maija Vehviläinen The usage of transfer aids in housing services – a questionnaire to nurses
Number of Pages Date	25 pages + 3 appendices 17.11.2019
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Prosthetics and Orthotics
Specialisation option	Prosthetics and Orthotics
Instructor(s)	Tomi Nurminen, Senior Lecturer Pekka Paalasmaa, Principal Lecturer
<p>In this study the purpose was to find out how the transfer aids were used in housing services where the clients need help from the nursing staff in transfer situations such as moving from the bed to the wheelchair etc. There has been indications that the transfer aids are being left unused for various reasons in previous studies over the subject. Are these transfer aids really left unused? If so, what are the reasons? The goal of this questionnaire was to bring more information over the usage of transfer aids in transfer situations and bring focus to better transfer aiding.</p> <p>An anonymous online questionnaire was made to the nurses who work in housing services where transfer situations are common. The questionnaire was published in a website directed to the professionals of social and healthcare in Finland.</p> <p>In total there was 154 respondents. Most of the respondents had an education for practical nursing with more than 5 years of working experience in the field and were working in elderly care. Results showed that although the transfer aids were mostly used as purposed, they also painted a similar picture of them being left unused like in the previous studies over the subject. All the transfer aids that were presented and asked about in the questionnaire are being left unused regularly despite their necessity. Reasons for that included for example lack of time, ignorance and transfer aids bad availability in transfer situations.</p> <p>The answers were consistent with previous studies over the subject which may be an indication that these transfer aids are indeed being left unused in transfer situations for reasons that should be eliminated already at the level of health management and education. More education over the proper usage of transfer aids would be necessary. There is need for a broader study over the subject to find out the actual scale and the commonness of the problem.</p>	
Keywords	Transfer aid, housing services, questionnaire

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet	3
2.1	Lääkinnällinen kuntoutus	3
2.2	Siirtymisen ja kääntymisen apuvälineet	4
2.3	Henkilönostolaitteet	6
3	Siirtymisen apuvälineiden käyttö Suomessa	8
4	Aineisto ja analyysimenetelmät	9
5	Tulokset	11
5.1	Liukulauta	12
5.2	Kohottautumistelineet	14
5.3	Henkilönostin	15
5.4	Nostovyöt -ja valjaat	16
5.5	Siirtymistaso	17
5.6	Kääntölevy	18
6	Pohdinta	20
	Lähteet	23
	Liite 1. Saatekirje	
	Liite 2. Kyselylomake	
	Liite 3. suljettujen kysymysten tulokset taulukoittain	

1 Johdanto

Opinnäytetyössämme haluamme selvittää, miten siirtymisen apuvälineitä hyödynnetään palveluasumisessa, jossa asukkaat tarvitsevat hoitajan apua siirtymistilanteissa. Siirtymistilanteita ovat esimerkiksi siirtymiset sängystä pyörätuoliin, pyörätuolista vessaan ja takaisin. Olemme molemmat työskennelleet hoitajina palveluasumisyksiköissä, joissa siirtymisen avustamiset ovat olleet päivittäisiä työtehtäviä.

Omien työkokemuksiemme mukaan siirtymisen apuvälineitä ei hyödynnetä asumispalveluissa niin hyvin kuin niitä voisi hyödyntää. Siksi haluamme selvittää asumispalveluissa työskentelevien hoitajien omia kokemuksia apuvälineiden käytöstä ja käyttämättä jättämisen syistä kyselyn avulla. Myös teorian tarkastelun pohjalta löysimme viittauksia siihen, että Suomessa apuvälineiden käyttö ei aina ole täydessä potentiaalissaan. Kruus-Niemelän (2002) mukaan apuvälineiden käyttämättä jättämisen yleisiä syitä ovat muun muassa apuvälineen sopimattomuus käyttäjän tarpeeseen tai käyttöympäristöön, käytön harjoittelun vähyys, puute tai se että apuvälineen sijasta pyydetään toista ihmistä tekemään se minkä käyttäjä voisi itse apuvälineen avulla tehdä. Potilassiirtojen op-
paassa mainitaan että, apuvälineiden käyttöä rajaa nimenomaan osaamattomuus (Tamminen- Peter & Wickström 2013).

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, ovatko palveluasumisessa käytettävät siirtymisen apuvälineet aktiivisessa ja tarkoituksenmukaisessa käytössä. Tarkoituksena on myös selvittää syitä sille miksi ne mahdollisesti jäävät käyttämättä. Tavoitteena on tuoda lisätietoa ja kiinnittää huomiota siirtymisen apuvälineiden käyttöön asumispalveluissa. Tavoitteena on myös tuoda esille hoitajien omia kokemuksia siirtymisen apuvälineiden käytöstä asumispalveluissa.

Tämän selvittämiseksi tehdään verkkokysely asumispalveluissa työskenteleville hoitajille. Selvitämme mitä apuvälineitä käytetään, mitä apuvälineitä on saatavilla ja käytetäänkö niitä. Entä ovatko saatavilla olevat siirtymisen apuvälineet hoitohenkilökunnan mielestä sopivia? Kysymme myös, onko yleinen kokemus hoitohenkilökunnan parissa se, että jotkin siirtymisen apuvälineet jäävät käyttämättä joko osittain tai kokonaan. Selvitämme myös mistä syystä siirtymisen apuvälineet jäävät mahdollisesti käyttämättä. Verkkokyselyn linkki julkaistiin Hoitajat.net-sivustolla, joka on hoitotyön ammattilaisten

verkkosivusto. Kyselyssä on ollut mukana saatekirje ja vastaaminen kyselyyn on ollut vapaaehtoista.

Opinnäytetyömme tukena on käytetty Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemaa *Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet-opasta*. Opas on julkaistu ensimmäisen kerran vuonna 2016 ja päivitetty 2018. Rajasimme kyselyyn lääkinnällisen kuntoutuksen yleisimpiä siirtymisen ja kääntymisen apuvälineitä sekä henkilönostolaitteita. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018.)

2 Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet

2.1 Lääkinnällinen kuntoutus

Lääkinnällinen kuntoutus on osa sairaanhoitoa. Kuntoutukseen sisältyy kuntoutusneuvontaa, kuntoutustarvetta selvittäviä tutkimuksia, työ- ja toimintakykyä parantavat hoidot, kuntoutusjaksot, apuvälinepalvelut, sopeutumisvalmennusta ja kuntoutusohjausta. (Lääkinnällinen kuntoutus n.d.) Terveystieteiden tutkimuskeskuksen mukaan kuntien ja kuntayhtymien vastuulla on lääkitieteellisen kuntoutuksen järjestäminen. Lääkitieteellisen kuntoutuksen tarve, tavoitteet ja sisältö tulee olla kirjattuna potilaan kuntoutussuunnitelmassa. (Terveystieteiden tutkimuslaki 1326/2010 § 29.)

Valtakunnalliset lääkitieteellisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet-opas on tarkoitettu työvälineeksi apuvälinetyötä tekeville ammattilaisille ja ohjeena asiakkaille. Oppaassa määritellään lääkitieteellisen kuntoutuksen apuvälineen olevan väline, laite, tarvike, tietokoneohjelma tai muu ratkaisu, joka edistää asiakkaan kuntoutumista. Apuvälineen tarkoitus on myös tukea, ylläpitää tai parantaa toimintakykyä jokapäiväisissä toiminnoissa. Lääkitieteellisen kuntoutuksen apuvälineet ovat maksuttomia asiakkaille. (Valtakunnalliset lääkitieteellisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:30.) Apuvälineasetuksen 1 § määrittelee apuvälineen luovutuksen edellytyksenä olevan potilaan toimintakykyä ja itsenäistä selviytymistä vaikeuttava lääketieteellisesti todettu sairaus, vamma tai kehitysviivästymä (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkitieteellisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta 1363/2011 § 1).

Kunnan järjestämät asumispalvelut voivat olla kunnan omaa toimintaa tai ostamia palveluita. Asumispalvelu on palvelu- ja tukiasumisen järjestämistä, jota voidaan järjestää omaan kotiin tai asumispalveluyksikköön. Jos kunta edellyttää palveluntuottajalla olevan käytössä esimerkiksi yhteiskäyttöön tarkoitettuja apuvälineitä tai sähkösäästöisiä sänkyjä tulisi se mainita sopimuksessa. (Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa 2018.) Laki yksityisistä sosiaalipalveluista määrittelee, että toimintayksiköissä on oltava riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja varusteet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Toimitilojen tulee olla terveystieteellisesti ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle, kasvatukselle ja muulle huolenpidolle sopiva. (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011.) Kuitenkin varustetasosta riippumatta kaikilla asumispalveluyksiköiden asukkailla on oikeus yksilöllisen arvion perusteella luovutettaviin lääkitieteellisen kuntoutuksen apuvälineisiin, jos he

täyttävät apuvälineasetuksen 1 §:n edellytykset. Apuvälineratkaisun tekee hoidonporrassuhteessa määritelty julkisen terveydenhuollon toimintayksikön apuvälineasiantuntija. Toimintayksikkö huolehtii myös luovuttamiensa apuvälineiden huollosta ja korjauksesta. Käyttötarpeen päätyttyä apuvälinettä ei voi luovuttaa toisen asiakkaan käyttöön vaan se tulee palauttaa takaisin terveydenhuoltoon. (Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa 2018.)

Apuvälinepalveluita on saatavilla lääkinnällisen kuntoutuksen lisäksi sosiaalitoimen vammaispalvelusta, josta on mahdollista anoa taloudellista tukea asunnon muutostöihin ja asuntoon kuuluvien apuvälineiden ja laitteiden hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin. Opetustoimi järjestää opiskeluun liittyvät koulu- ja luokkakohtaiset apuvälineet. Lisäksi vakuutus- ja työeläkelaitokset, Kela, työvoimahallinto ja Valtiokonttori kustantavat vastuullaan olevat apuvälinepalvelut. (Apuvälinepalveluiden järjestämisvastuu ja lainsäädäntö -ohjeita 2017.)

2.2 Siirtymisen ja kääntymisen apuvälineet

Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet - oppaan mukaan siirtymisen ja kääntymisen apuvälineet auttavat asennon muuttamisessa. Siirtyminen tai kääntyminen voi tapahtua itsenäisesti, osittain tai täysin avustettuna. Lääkinnällisen kuntoutuksen siirtymisen ja kääntymisen apuvälineitä ovat liukulaudat, liukumatot, siirtomatot, liuku- ja siirtokintaat, kääntölevyt, kohottautumistelineet, köysitikkaat, nostovyöt ja valjaat sekä siirtymistasot. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:108–111.) Kyselyyn rajasimme lääkinnällisen kuntoutuksen siirtymisen ja kääntymisen apuvälineistä liukulaudan, kohottautumistelineen, nostovyöt ja valjaat, siirtymistason ja kääntölevyn.

Työterveyslaitoksen ergonomiatietopankin mukaan siirtymisen apuvälineiden avulla pyritään antamaan tukea (nousutuki, kohottautumisteline, tukikahvat), kannattelemaan asukkaan painoa (seisomanojanostin ja henkilönostin), kitkan vähentäminen (liukulakana, liukulauta, liukupatja), helpottamaan siirrettävään tarttumista (siirto- tai talutusvyö, siirtolevy) sekä estämään liukumista (liukuesteet) (Potilassiirrot n.d.).

Liukulaudan avulla henkilön asentoa tai paikkaa muutetaan liukumistekniikkaa hyödyntäen. Liukulauta on ohut taso ja siinä on liukas pinta. Siirrettäessä liukulaudan toinen pää laitetaan siirrettävän henkilön alle ja toinen pää tukevasti siirryttävään kohteeseen. Liukulauta voidaan myöntää lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä, jos siirtyminen ei

onnistu ilman apuvälinettä tai kun tarkoituksena on esimerkiksi kitkan poistaminen kohonneen painehaavariskin takia. (Valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:109.)

Kohottautumisteline on apuväline, josta henkilö pitää kiinni ja voi kohottaa asentoaan esimerkiksi sängyssä tai tuolissa. Luovutetaan lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä, kun väline mahdollistaa henkilön itsenäisen siirtymisen tai sängystä ylösnousemisen. Tarkoituksena on myös tukea kotona selviytymistä tai helpottaa omaisen/avustajan työtä. (Valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:11.) Kohottautumisteline voi olla vuoteeseen kiinnitettynä tai siirrettävä teline, josta roikkuu kahva.

Siirrettäessä henkilöä ei ole suotavaa ottaa vaatteista tai kainaloista kiinni. Nostovyötä tarvitaan silloin, kun avustajan kämmenotteella henkilön vartalosta ei saa riittävää tukea tai ylettyminen siirrettävään henkilöön on hankalaa. Nostovyön ja valjaan avulla saa tukevamman tarttumisotteen siirrettävästä henkilöstä. (Tamminen-Peter ym. 2007:45.) Luovutetaan lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä, jos apuväline helpottaa omaisen/avustajan työtä ja lisää siirtymisen turvallisuutta (Valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:11).

Siirtymistasolla avustettavaa henkilöä voidaan kuljettaa lyhyitä matkoja, esimerkiksi sängystä kylpyhuoneeseen. Siirtymistason tukemana istumasta seisomaan nouseminen on turvallista. Siirtymistasoa voi hyödyntää myös kääntötelineenä esimerkiksi pyörätuolista vuoteeseen siirtyessä. Siirtymistasoa varten avustettavan tulee pystyä ponnistamaan vähintään toisella alaraajalla ja tarttumaan siirtymistason kahvasta kiinni vähintään toisella yläraajalla. (Respecta n.d.) Lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineenä siirtymistaso voidaan luovuttaa henkilölle, joka ei pysty siirtymään lyhyitä matkoja ilman avustusta, mutta seisominen onnistuu avustetun siirtotilanteen ajan (Valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:111).

Kääntölevyjä on useita erilaisia ja ne ovat apuvälineitä, jonka avulla henkilö kykenee pyörittämään. Lattialla käytettävä kääntölevy on pyöreä levy, jonka päälle henkilö nousee seisomaan tai puoliseisomaan asentoon ja käännetään esimerkiksi pyörätuolista sänkyyn. Nousutuella oleva kääntölevy toimii samoin kuin lattialla käytettävä levy, mutta kääntölevyissä on lisäksi tuki, josta henkilö voi tarttua ja avustaa siirtoa. Istuimella käy-

tettävät kääntölevyt helpottavat istuvassa asennossa kääntymistä. Kääntölevy on pehmeä ja mukautuva. Kääntölevy on mahdollista luovuttaa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä, jos siirtyminen ilman apuvälinettä ei onnistu tai siirtyminen apuvälineen avulla on huomattavasti turvallisempaa ja helpompaa. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:110.)

2.3 Henkilönostolaitteet

Henkilönostolaitteet ovat laitteita, joiden avulla nostetaan ja siirretään henkilöä jonkin toiminnan suorittamiseksi. Jos muut siirtymisen apuvälineet on todettu riittämättömiksi, arvioidaan erilaisten nostolaitteiden soveltuvuutta. Arvioinnissa määritellään asiakkaan toimintakyky sekä nostolaitteen käyttötarve ja käyttöympäristö. Nostolaitteen on tarkoitus tukea siirrettävän henkilön toimintakykyä ja osallistumista. Lääkinnällisen kuntoutuksen henkilönostolaitteita ovat siirrettävät nostolaitteet istuvan henkilön siirtämiseen, siirrettävät nostolaitteet seisovan henkilön siirtämiseen, siirrettävät nostolaitteet istuvan henkilön siirtämiseen, siirrettävät nostolaitteet makaavan henkilön siirtämiseen ja erilaiset vartaloa kannattelevat osat nostolaitteisiin. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:112–114.)

Siirrettävä nostolaite istuvan henkilön siirtämiseen mahdollistaa siirtämisen istuvassa, puoli-istuvassa tai puolimakuuasennossa. Makuuasennossa olevan henkilön siirtyminen onnistuu nostolaitteella, jossa vartaloa tukevaa osaa voi säätää korkeussuunnassa muttei vaakatasossa. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:113.) Lattialla liikuteltavaa henkilönostinta suositellaan vuodepotilaille ja henkilöille, joiden osallistuminen siirtotilanteisiin on vähäistä tai painon varaaminen jaloille ei onnistu. Nostolaitteisiin on olemassa useita erilaisia nostinliinoja, jonka valintaan vaikuttaa nostettavan henkilön kunto ja kyky hallita vartaloa. (Potilassiirrot n.d.) Nostolaite on sähkömekaaninen ja useimmiten akkukäyttöinen. Nostolaitteessa on pyörällinen jalusta, runko-osa, nostovarsi ja siihen kiinnittyvä nostokaari. Nostoliina pujotetaan nostokaaren päissä oleviin koukkuihin. Nostolaitteen käyttöympäristön tulisi olla esteetön ja lattiapinta-alaa riittävästi. Nostolaitteessa on levitettävät jalakset, jotta laitteella pääsee siirtotilanteessa tarpeeksi lähelle esimerkiksi pyörätuolia. (Salminen 2010:135.)

Seisovan henkilön nostolaitteen avulla henkilö nousee istuvasta asennosta seisomaan. Käyttö on suositeltavaa henkilöllä, jolla alaraajojen lihasvoima ei riitä seisomaan noustuun ja kävelyyn tai siirtotilanteeseen osallistuminen on vähäistä sekä siirtotilanteissa

tarvitaan vähintään kaksi hoitajaa. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:113.) Nostettavan henkilön jalat asetetaan alustan jalakalevylle ja sääret tukeutuvat sääritukeen. Kapea nostoliina kiinnitetään vartalon ympärille kainaloiden alle. Nostoliinasta lähtee molemmin puolin hihnat, jotka pujotetaan laitteen nostovarressa oleviin koukkuihin. Seisomanojanosturin avulla henkilön saa siirrettyä esimerkiksi wc-istuimen päälle. (Salminen 2010:136.)

Siirrettävä nostolaite istuvan tai seisovan henkilön siirtämiseen on hoitoväline, mutta voidaan luovuttaa lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä, jos apuväline mahdollistaa kotona asumisen. Siirrettävä nostolaite makaavan henkilön siirtämiseen luovutetaan vammaisen tai pitkäaikaissairaana kotiin helpottamaan siirtämistä. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:113).

Henkilönostimen kanssa käytettävän nostoliinan arviointiin ja mallin valintaan tulee varata aikaa. Yhdellä henkilöllä saattaa olla päivittäin usean nostoliinan tarve esimerkiksi nostoliina yleissiirtoihin, suihkuliina pesuihin ja hygienialiina wc-toimintoihin. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:113). Nostoliinoissa on yleensä useita kiinnityslenkkejä, joilla voi säätää esimerkiksi nostoasennon kaltevuutta. Nostoliina puetaan istuen tai makuulla. Nostoliinan pukemisessa on tärkeää huomioida, että liina on vartaloon nähden symmetrisesti. (Salminen 2010:136.) Asumispalveluyksikön vastuulla on hankkia nostolaitelhankinnan kanssa nostoliina, joka soveltuu yleiskäyttöön. Asumispalveluyksikössä asuvan henkilön yksilöllisen tarpeen mukainen nostoliina luovutetaan lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineenä arvioinnin perusteella. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2018:113).

3 Siirtymisen apuvälineiden käyttö Suomessa

Siirtymis- ja nostotilanteet ovat hoitotyössä fyysisesti raskaita työtehtäviä. Niillä ja hoitajien työperäisellä tuki- ja liikuntaelimestön liiallisella kuormittumisella on selvä yhteys. (Tamminen-Peter & Wickström 2013.) Siirtymistilanteita helpottamaan on kehitetty apuvälineitä, jotka takaavat toimivampaa ja turvallisempaa siirtämistä. Niiden käyttö parantaa hoitajien työasentoja ja vähentää fyysistä kuormitusta (Takala & Kukkonen 1987). Käyttäjälle hyvin soveltuva apuväline parantaa käyttäjän itsenäistä toimintakykyä ja vähentää avuntarvetta, jolloin toimivasta apuvälineestä on myös yhteiskunnallisesti taloudellista hyötyä (Kruus-Niemelä 2002).

Maria Kruus-Niemelä on pro gradu- tutkimuksessaan selvittänyt apuvälineiden käytön osaamisen varmistamista suomalaisissa terveyskeskuksissa. Kruus-Niemelä perustelee apuvälineiden käytön hyötyjä päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa, kun toimintakyky on laskenut. Hän myös listaa syitä siihen miksi apuvälineet jäivät käyttämättä kuten esimerkiksi niiden soveltumattomuus joko käyttäjälle tai käyttötilaan, osaamisen ja harjoittelun puute sekä apuvälineen käytön seurannan puute. (Kruus-Niemelä 2002.)

Leena Tamminen-Peter ja Gustav Wickström kuvaavat potilassiirto- oppaassaan oikeat tekniikat siirtymisen apuvälineiden käyttöön sekä tiedottavat niiden hankintaprosessista ja huoltamisesta. He kirjoittavat myös organisaation merkityksestä turvallisen siirtämisen toteuttamisessa ja mainitsevat tärkeinä asioina henkilöstömitoituksen riittävyyden, yhteiset pelisäännöt ja toimivat apuvälineet. (Tamminen-Peter & Wickström 2013.)

Takala ja Kukkonen tutkivat potilassiirtoja pitkäaikaishoidon osastoilla. Heidän tekemässään kyselyssä hoitajat antoivat apuvälineiden käyttämättömyydelle syiksi mm. tilan ja ajanpuutteen. Tutkimuksessa kuvattiin, että siirtymisen apuvälineillä potilaan nostoon meni todellisuudessa vain hieman enemmän aikaa kuin ilman apuvälineitä. Apuvälineiden käyttö kuitenkin vähensi huonojen työasentojen määrää, vaikka joillakin hoitajilla oli epäergonomiset työasennot myös apuvälineitä käyttäessä. Hoitajien ergonomian parantamiseen Takala ja Kukkonen suosittelevat lisää opetusta ja perehdytystä. (Takala & Kukkonen 1987.)

4 Aineisto ja analyysimenetelmät

Opinnäytetyö tehdään tutkielmatyyppisesti. Kohderyhmänä on asumispalveluissa työskentelevä hoitohenkilökunta ja aineiston keruu tehdään kyselytutkimuksena. Kyselyyn vastaa anonymisti asumisyksiköissä työskentelevät, asukkaiden siirtymistä avustava henkilökunta. Hoitajien ja etenkin asumisyksiköissä asuvien henkilöiden anonymiteetti on suojattava ja vastaajien on osallistuttava kyselyyn vapaaehtoisesti. (Hyvä tutkimuskäytäntö 2010.) Verkkokyselyn linkki ja saatekirje julkaistaan Hoitajat.net keskustelupalstan osiossa, joka on tarkoitettu sosiaali- ja terveystieteen kyselyjä varten. Hoitajat.net on terveydenhuoltoalan ammattilaisille suunnattu sivusto. (Hoitajat.net n.d.)

Kysely sopii tämän aineiston keruun menetelmäksi, kun vastauksia halutaan paljon ja vastaajat ovat hajallaan sekä halutaan tietää heidän mielipiteitään ja kokemuksia (Vilkkä 2007:28). Kyselyyn vastaamisen helpottamiseksi jaamme apuvälineet käsitteiden mukaan selkeisiin kategorioihin ja kysymme apuvälineiden käytöstä yksi kerrallaan. Kyselyssä on tärkeää avata käsitteet lyhyesti niin, että vastaajat tietävät mistä on kyse, sillä termit voivat vaihdella puhekielessä (Vilkkä 2007:28).

Esimerkiksi; Henkilönostin (lyhyt kuvaus apuvälineestä)

1. *Onko työpaikallasi henkilönostin?*
2. *Onko työpaikallasi mielestäsi tarvetta henkilönostimelle jonkun/joidenkin asukkaiden siirtotilanteissa?*
3. *Käytetäänkö henkilönostinta työpaikallasi asukkaiden siirtotilanteissa?*
4. *Käytetäänkö henkilönostinta niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi sopii?*
5. *Käytetäänkö henkilönostinta niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi ei sovi parhaiten, koska sopivampaa siirtymisen apuvälinettä ei ole saatavilla?*
6. *Olen saanut koulutusta opiskeluaikoinani henkilönostimen käyttöön riittävästi.*
7. *Olen saanut perehdytystä työpaikallani henkilönostimen käyttöön riittävästi.*

8. *Onko työpaikallasi henkilönostimen käytölle tarpeeksi aikaa asukkaiden siirtotilanteissa?*
9. *Onko työpaikallasi henkilönostimen käytölle tarpeeksi tilaa asukkaiden siirtotilanteissa?*
10. *Jääkö henkilönostin koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?*

Vastausvaihtoehdot merkitään pääosin Likertin asteikon mukaan, joka on mielipiteitä mittaava järjestysasteikko. Järjestysasteikkoa käyttämällä muuttujat ovat mitattavissa. (Vilka 2007:49.) Asteikosta tehdään 5-pisteinen vaihtoehdoilla 1. ei koskaan, 2. harvoin. 3. en osaa sanoa, 4. usein, 5. aina/joka kerta. Koulutuksesta ja perehdytyksestä kysyviin kysymyksiin käytetään samaa asteikkoa mutta termeillä, jotka kuvaavat samanmielisyyttä. Viimeinen miksi- kysymys jää avoimeksi, jolloin vastaaja voi kirjoittaa oman vastauksen halutessaan. Ensimmäiseen kysymykseen vastataan kyllä, en tiedä tai ei- vastauksella. Kysely löytyy kokonaisuudessaan liitteestä 2.

Kyselyssä selvitämme vastaajan taustatiedoista mm, sukupuolen, työkokemuksen, koulutuksen ja iän. Kyselystä tehdään yksinkertainen vastaajalle, sillä ei saa olla liian laaja tai työläs (Kyselylomakkeen laatiminen 2010). Kyselyn kysymykset ryhmitellään aiheen mukaan esimerkiksi apuvälineiden saatavuuden mukaan, apuvälineiden käytön koulutuksen mukaan, niiden käytölle varattuun aikaan työpaikalla ja niiden sopivuuteen avustettavia kohden.

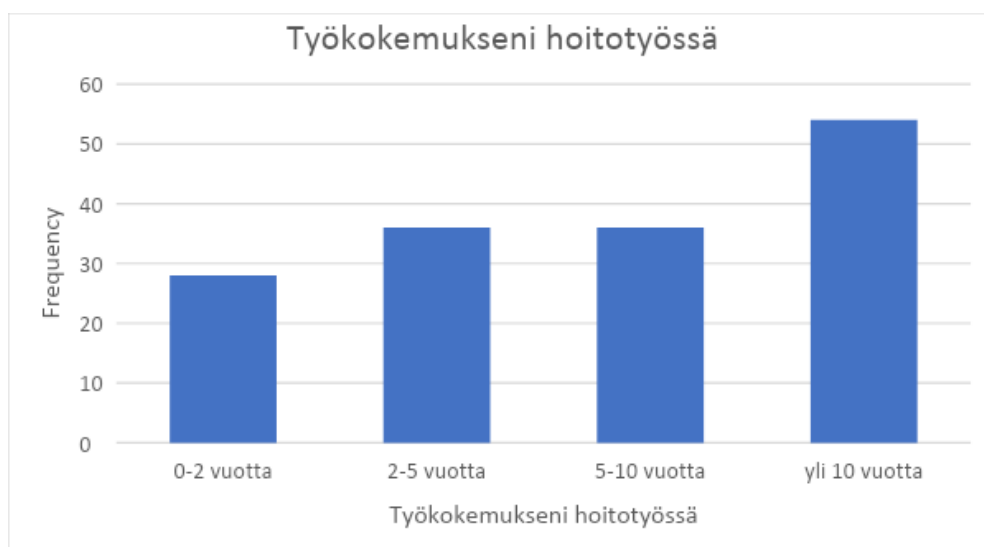
Vastausvaihtoehdoille annetaan numeeriset arvot ja jokaisen vastaajan vastaukset taulukoidaan numeeriseen arvoon. Avointen kysymysten vastaukset käydään läpi ensin kirjoittamalla huolelliset tiivistelmät niistä. Sen jälkeen vastaukset jaetaan kategorioihin sen mukaan mitkä teemat niistä nousevat esiin. Samassa vastauksessa voi nousta esiin yksi tai useampia kategorioita. Näille kategorioille annetaan numeerinen arvo, kuten suljetuille kysymyksille, tilastollista analyysia varten. (Kawulich 2004:98.) Tilastollinen analyysi tehdään SPSS- ohjelman avulla.

5 Tulokset

Vastauksia tuli yhteensä 154 kappaletta. Enemmistö vastaajista oli iältään 18-30 vuotiaita 40,3 % (n=62) ja toiseksi suurin ikäryhmä oli 30-40 vuotiaat 24 % (n=37). Iältään 40-50 vuotiaita oli 20,1 % (n=31) vastaajista ja 50-65 vuotiaita 15,6 % (n=24) vastaajista.

Suurin osa oli ammatiltaan lähihoitajia, heitä oli 74 % (n=114) vastaajista. Pienemmät vastaajaryhmät koostuivat sairaanhoitajista 15,6 % (n=24), opiskelijat sosiaali- ja terveysalalla 8,4 % (n=13) ja hoitoapulaiset 1,9 % (n=3).

Työkokemusta hoitoalalla vastaajilla oli 35,1 %:lla (n=54) yli kymmenen vuotta. Ryhmillä, joilla oli 2-5 vuotta ja 5-15 vuotta työkokemusta oli tismalleen sama määrä vastaajia, molempia oli 23,4 % (n=36) vastaajista. Ryhmällä, jolla oli 0-2 vuotta työkokemusta oli vähiten vastaajia 18,2% (n=28). Yli puolella, 58,5 %:lla (n=90) vastaajilla on 5 vuotta tai enemmän työkokemusta hoitoalalta.

Kuvio 1. Vastaajien työkokemus hoitotyössä vuosina.

Selkeästi suurin osa vastaajista työskenteli ikäihmisten palveluasumisyksiköissä, 82,5 % (n=127) vastaajista. Seuraavaksi tulee vammaispalveluissa työskentelevät 9,7 %:lla (n=15) vastaajista, muu palvelutalo- vastauksen antaneet 5,2 %:lla (n=8) ja mielenterveys- ja päihdetyössä työskentelevät 2,6 %:lla (n=4) vastaajista.

Avoimet kysymykset käytiin läpi molempien opinnäytetyön tekijöiden puolesta itsenäisesti jakaen vastaukset analysoinnin perusteella kategorioihin. Molempien tekijöiden

saamat kategoriat verrattiin jokaisen vastauksen kohdalla toisiinsa. Kategoriat, jotka nousivat opinnäytetyön tekijöille esiin tekstistä, olivat noin 95 prosenttisesti samanlaiset.

Avointen kysymysten analysoinnissa vastauksista nousi esiin yhdeksän kategoriaa, jotka selittivät sitä, miksi kyseinen apuväline jäi käyttämättä tai ei jäänyt käyttämättä. Ajanpuute, osaamattomuus, sopimattomuus asukkaalle siirtämisen apuvälineenä, ei jää käyttämättä sekä haluttomuus käyttää nousivat vastauksista kategorioina yksiselitteisesti esiin. Joissakin vastauksissa nousi esiin asukkaan haluttomuus käyttää siirtymisen apuvälinettä tai asukkaan tilapäinen huonokuntoisuus käyttää siirtymisen apuvälinettä, joten nämä vastaukset ryhmiteltiin samaan kategoriaan nimeltään asukas kunto/halu. Saataavuus-ryhmään ryhmiteltiin kaikki ne vastaukset, joissa kerrottiin siirtymisen apuvälineen olevan hankalasti saatavilla joko sen takia esimerkiksi, että niitä oli vain yksi koko osastolla tai siksi että se oli siirtotilanteissa huonosti saatavilla. Myös jotkut vastaajat kertoivat työkaverin haluttomuuden käyttää kyseistä apuvälinettä syyksi sille, miksi siirtymisen apuväline jäi käyttämättä. Nämä vastaukset ryhmiteltiin työkaveri esteenä-ryhmään. Avoimiin kysymyksiin tuli myös vastauksia siitä, että kyseistä apuvälinettä ei ole työpaikalla eikä sille olisi tarvetta, nämä vastaukset ryhmiteltiin ei ole eikä tarvitse-ryhmään. Kaikki avoimet vastaukset on eritelty jokaisen apuvälineen kohdalla omissa taulukoissaan, joissa näkyy vastauksien eikä vastaajien määrä sillä yksi vastaaja on voinut antaa monta syytä siirtymisen apuvälineen käyttämättä jättämiselle.

Suljetuissa kysymyksissä, joissa kysyttiin apuvälineen käytöstä suoraan työpaikalla, otettiin vertailuun vain niiden vastaajien vastaukset, jotka ilmoittivat heidän työpaikallaan olevan kyseinen apuväline. Jotkut vastaajat vastasivat kysymyksiin apuvälineen käytöstä ja sopivuudesta työpaikalla, vaikka heillä ei ollut kyseistä apuvälinettä työpaikallaan, joten näiden vastaajien vastaukset jätettiin pois tulosten analysoinnissa tarkempien tulosten saamiseksi.

5.1 Liukulauta

Vastaajista 71,4 %:lla oli liukulauta työpaikallaan. Enemmistön mielestä tarvetta oli joskus (29,2 %). Usein tarvetta oli 26,6 % mielestä ja harvoin tarvetta oli 26 % mielestä. Vastaajista 29,1 % sanoi, että liukulautaa käytetään harvoin työpaikalla asukkaiden siirtotilanteissa. Vastaajista 24,5 % kertoi käyttävänsä joskus. Liukulautaa käytettiin niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden siirtämiseen se 51,9 % vastaajien mielestä oli sopiva.

Liukulautaa käytettiin harvoin niiden asukkaiden siirtämiseen, joille se ei ollut vastaajan mielestä sopiva siirtymisen apuväline vain koska sopivampaa ei ollut tarjolla.

54,6 % vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä siitä, että he saivat tarpeeksi koulutusta opiskeluaikanaan liukulaudan käyttöä varten. Työpaikalla mielestään riittävästi perehdytystä liukulaudan käyttöön saaneita oli 51,9 % vastaajista (jokseenkin tai täysin samaa mieltä) kun taas 38,2 % vastaajista oli jokseenkin tai täysin eri mieltä.

Yli puolet vastaajista (55,6 %) oli sitä mieltä, että aikaa liukulaudan käytölle oli usein tai aina. Vähemmistön (22,2 %) mielestä aikaa oli ei koskaan tai harvoin. Vastaajista 65,8 % ilmoitti työpaikallaan olevan aina tai usein tarpeeksi tilaa liukulaudan käytölle siirtotilanteissa.

Taulukko 1. Avointen kysymysten vastaukset liukulaudasta

Jääkö liukulautaa koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?	Vastauksien määrä	Vastaukset prosentteina
Ajanpuute	18	29%
Osaamattomuus	10	16,1%
Saatavuus	6	9,4%
Asukas ei halua/pysty	7	11,3%
Työkaveri esteenä	7	11,3
Ei jää käyttämättä	4	6,5%
Sopimattomuus	3	4,8%
Haluttomuus	5	8,1%
Ei ole eikä tarvitse	2	3,2%

Avoimeen kysymykseen liukulaudasta tuli yhteensä 62 vastausta. Näiden vastausten perusteella suurimmat syyt sille miksi liukulautaa oli jäänyt käyttämättä, oli ajanpuute (n=18) ja osaamattomuus (n=10). Myös työkaveri esteenä (n=7) ja asukkaan haluttomuus tai tilapäinen huono kunto (n=7) on ollut osan vastaajien mielestä syynä.

5.2 Kohottautumistelineet

Vastaajista 53,2 %:lla ei ollut työpaikallaan kohottautumistelineitä ja 44,8 %:lla oli. Tarvetta kohottautumistelineelle oli vastaajien mielestä joskus (29,2 %) usein (26,6 %) ja harvoin (21,4 %). Vastaajista suurin osa ilmoitti käyttävänsä kohottautumistelineitä työpaikallaan asiakkaiden siirtotilanteissa joskus (30,4 %) ja usein (29 %). Kohottautumistelineitä käytettiin niiden asiakkaiden siirtämisessä, joille se vastaajan mielestä oli so-piva, usein (35,3 %) ja aina (23,5 %). Ja vastaavasti myös suurin osa vastaajista kertoi, että kohottautumistelineitä ei käytetä niiden asukaisen siirtämiseen, joille se ei sovi koska parempaa ei ole saatavilla. Siihen, oliko koulutusta kohottautumistelineiden käyt-töön riittävästi opiskeluaikoina, koettiin olevan enimmäkseen eri mieltä.

Vastaajista 76,9 % oli sitä mieltä, että työpaikalla oli tarpeeksi aikaa kohottautumisteli-neiden käyttöön joko usein (41,5 %) tai aina (35,4 %) Vastaajista 85,1 % oli sitä mieltä, että työpaikalla oli myös tarpeeksi tilaa kohottautumistelineiden käyttöön joko usein (37,3 %) tai aina (47,8 %)

Taulukko 2. Avointen kysymysten vastaukset kohottautumistelineistä

Jäävätkö kohottautumisteli-neet koskaan käyttämättä sel-laisen asiakkaan siirtotilan-teissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?	Vastauk-sien määrä	Vastaukset prosentteina
Ajanpuute	4	11,1%
Osaamattomuus	1	2,8%
Saatavuus	5	13,9%
Asukas ei halua/pysty	3	8,3%
Työkaveri esteenä	0	0%
Ei jää käyttämättä	3	8,3%
Sopimattomuus	2	5,6%
Haluttomuus	0	0%
Ei ole eikä tarvitse	18	50%

Avoimeen kysymykseen, jääkö kohottautumistelineet käyttämättä ja miksi, tuli vastauk-sia yhteensä 36 kappaletta. Vastauksista nousi esiin mm. ajanpuutteen (n=4) ja saata-vuuden (n=5) olevan syynä sille, miksi kohottautumistelineet jäivät käyttämättä. Puolet

avoimeen kysymykseen vastanneista ilmoitti että, kohottautumistelineitä ei ole eikä niille ole tarvetta työpaikalla.

5.3 Henkilönostin

Vastaajista 95,5 %:lla oli työpaikallaan henkilönostin. Tarvetta henkilönostimelle asukkaiden siirtotilanteissa oli enemmistön (63,6 %) mielestä aina. Henkilönostinta käytettiin asukkaiden siirtotilanteissa selvän enemmistön mielestä joko usein (42,2 %) tai aina (46,9 %). Henkilönostinta käytettiin myös suurimmanosan mielestä niiden asukkaiden siirtämiseen, joille se mielestään sopii. Henkilönostinta käytettiin myös yhteensä 25,5 % mielestä sellaisten asukkaiden kanssa, joille se ei sovi koska sopivampaa ei ollut saatavilla joko joskus (17,9 %), usein (5,5 %) ja aina (2,1 %). Siihen, oliko koulutusta henkilönostimen käyttöön riittävästi opiskeluaikoina, oltiin yhteensä 55,8 prosenttisesti joko täysin samaa mieltä (35,7 %) tai jokseenkin samaa mieltä (20,1 %). Vastaajista 51,7 % oli täysin samaa mieltä väitteen, olen saanut tarpeeksi perehdytystä työpaikallani henkilönostimen käyttöön, kanssa. Vastaajista yhteensä 76 % oli sitä mieltä, että työpaikalla on tarpeeksi aikaa henkilönostimen käyttöön asukkaiden siirtotilanteissa joko usein (34,9 %) tai aina (41,1 %). Tilaa tarpeeksi henkilönostimen käytölle oli 26,5 %:n mielestä harvoin ja 23,1 %:n joskus. Usein tilaa oli 30,6 %:n mielestä.

Taulukko 3. Avointen kysymysten vastaukset henkilönostimesta

Jääkö henkilönostin kossaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?	Vastauksien määrä	Vastaukset prosentteina
Ajanpuute	15	25,9%
Osaamattomuus	4	6,9%
Saatavuus	13	22,4%
Asukas ei halua/pysty	5	8,6%
Työkaveri esteenä	7	12%
Ei jää käyttämättä	8	13,8%
Sopimattomuus	2	3,1%
Haluttomuus	1	1,7%
Ei ole eikä tarvitse	2	3,4%

Avoimeen kysymykseen, jääkö henkilönostin käyttämättä ja miksi, tuli vastauksia yhteensä 58 kappaletta. Näiden vastausten perusteella suurimmat syyt sille miksi henkilönostin on jäänyt käyttämättä, olivat ajanpuute (n=15) ja sen huono saatavuus (n=13). Myös työkaveri esteenä (n=7) on ollut osan vastaajien mielestä syynä.

5.4 Nostovyöt -ja valjaat

Vastaajista 87 %:lla oli nostovöitä -ja valjaita työpaikallaan. Tarvetta nostovyölle -ja valjaille koettiin olevan tarvetta 34,4 %:n mielestä joskus ja 32,5 %:n mielestä usein. Vastaajista 37,3 % kertoi, että nostovyötä ja valjaita käytetään joskus asukkaiden siirtotilanteissa. Vastaajien mielestä nostovöitä -ja valjaita käytetään joskus (32,8 %) ja harvoin (27,6 %) niiden asukkaiden siirtämiseen, joille se heidän mielestään sopii. Nostovöitä ja valjaita käytetään joskus (26,2 %) myös niiden asukkaiden siirtämiseen, joille se ei sovi, koska sopivampaa siirtymisen apuvälinettä ei ole saatavilla. Vastaavasti 36,2 % vastaajista kertoi, että nostovöitä -ja valjaita ei koskaan käytetä niin.

Vastaajista noin puolet (51,9 %) koki olevansa jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä siitä, että olivat saaneet tarpeeksi koulutusta opiskeluaikoinaan nostovyön, -ja valjaiden käyttöön. Samaa mieltä oltiin myös siitä, oliko työpaikalla saatu tarpeeksi perehdytystä kyseisen apuvälineen käytöstä. Vastaajista 55,2 % oli joko jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä.

Aikaa nostovyön -ja valjaiden käytölle siirtymistilanteissa koettiin olevan useasti. Myös tilaa koettiin olevan tarpeeksi, 40,6 % vastaajista oli sitä mieltä, että nostovyön ja valjaiden käytölle oli joko usein tai aina tarpeeksi tilaa.

Taulukko 4. Avointen kysymysten vastaukset nostovöistä - ja valjaista

Jäävätkö nostovyöt- ja valjaat koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?	Vastauksien määrä	Vastaukset prosentteina
Ajanpuute	13	26%
Osaamattomuus	9	18%
Saatavuus	11	22%
Asukas ei halua/pysty	2	4%
Työkaveri esteenä	3	6%
Ei jää käyttämättä	1	2%
Sopimattomuus	3	6%
Haluttomuus	3	6%
Ei ole eikä tarvitse	5	10%

Avoimeen kysymykseen nostovyön- ja valjaiden kohdalla tuli yhteensä 50 vastausta. Näiden vastausten perusteella suurimmat syyt sille miksi nostovyöt- ja valjaat on jääneet käyttämättä, oli ajanpuute (n=13) ja niiden huono saatavuus (n=11). Myös osaamattomuus (n=9) käyttää niitä siirtotilanteissa on ollut osan vastaajien mielestä syynä

5.5 Siirtymistaso

Vastaajista 62,3 %:lla oli työpaikallaan siirtymistaso. Siirtymistasolle koettiin olevan tarvetta joskus 29,2 %:n mielestä, kun taas 12,3 %:n mielestä siirtymistasolle ei ollut koskaan tarvetta. Siirtymistasoa käytettiin 39,6 % vastaajien mielestä usein. Siirtymistasoa käytettiin enimmäkseen niiden asukkaiden siirtämiseen, joille se vastaajien mielestä sopii. Siirtymistasoa käytettiin myös hieman niiden asukkaiden siirtämiseen, joille se ei vastaajien mielestä sopinut, sopivamman siirtymisen apuvälineen puuttuessa.

Puolet vastaajista oli joko täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä siitä, että olivatko opiskeluaikoina saaneet tarpeeksi koulutusta apuvälineen käyttöön. Vastaajista 59,4 % oli sitä mieltä, että he olivat saaneet työpaikalla tarpeeksi perehdytystä siirtymistason käyttöön.

Siirtymistason käytölle siirtymistilanteissa koettiin olevan 40,9 % vastaajien mielestä aina aikaa. Tilaa koettiin myös olevan suhteellisen hyvin. Noin puolet vastaajista ilmoitti, että siirtymistason käyttöön oli joko usein tai aina tilaa, kun taas 22.6 % vastaajista ilmoitti tilaa olevan joskus.

Taulukko 5. Avointen kysymysten vastaukset siirtymistasosta

Jääkö siirtymistaso koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?	Vastauksien määrä	Vastaukset prosentteina
Ajanpuute	2	8,6%
Osaamattomuus	1	4,2%
Saatavuus	4	16,7%
Asukas ei halua/pysty	4	16,4%
Työkaveri esteenä	0	0%
Ei jää käyttämättä	3	12,5%
Sopimattomuus	2	8,3%
Haluttomuus	0	0%
Ei ole eikä tarvitse	8	33,3%

Avoimeen kysymykseen siirtymistason kohdalla tuli yhteensä 24 vastausta. Vastaajista kahdeksan kertoi, ettei tätä siirtymisen apuvälinettä ole työpaikalla eikä sille olisi myöskään tarvetta. Vastauksia tuli vähemmän verrattaessa muihin avoimiin kysymyksiin.

5.6 Kääntölevy

Kääntölevyjä työpaikoilla oli 55,8 %:lla vastaajilla. Vastaajista 11 % ei tiennyt oliko heidän työpaikallaan kääntölevy. Kääntölevylle koettiin olevan hieman harvemmin tarvetta, 37 % vastaajista ilmoitti, että tarvetta sen käytölle on joskus. Kääntölevyä myös käytettiin vastaajien mukaan vähemmän. Vastaajista 41,9 % kertoi, että kääntölevyä käytetään joko ei koskaan tai harvoin. Kääntölevyä käytettiin niiden asukkaiden siirtämiseen, joille se vastaajien mielestä oli sopiva siirtymisen apuväline 54,4 %:n mielestä joko harvoin tai joskus. Kääntölevyä kuitenkin harvemmin käytettiin niiden asukkaiden siirtämiseen, joille se ei vastaajien mielestä sopinut, siksi että parempaa siirtymisen apuvälinettä ei ollut saatavilla.

Noin puolet vastaajista oli joko täysin eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä siitä olivatko he saaneet tarpeeksi koulutusta opiskeluaikoinaan kääntölevyn käyttöön. Työpaikoilla perhdyttä koettiin saaneen enemmistön mielestä tarpeeksi. Kääntölevyn käytölle koettiin olevan joko usein tai aina aikaa 67 % vastaajien mielestä. Myös tarpeeksi tilaa koettiin olevan hyvin.

Taulukko 6. avointen kysymysten vastaukset kääntölevystä

Jäävätkö kääntölevystä koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?	Vastauksien määrä	Vastaukset prosentteina*
Ajanpuute	2	9,5%
Osaamattomuus	2	9,5%
Saatavuus	6	28,6%
Asukas ei halua/pysty	1	4,8%
Työkaveri esteenä	0	0%
Ei jää käyttämättä	1	4,8%
Sopimattomuus	1	4,8%
Haluttomuus	1	4,8%
Ei ole eikä tarvitse	7	33,3%

Avoimeen kysymykseen kääntölevyn kohdalla tuli yhteensä 21 vastausta. Vastaajista seitsemän kertoi, ettei tätä siirtymisen apuvälinettä ole työpaikalla eikä sille olisi myöskään tarvetta. Kääntölevyn huono saatavuus (n=6) oli vastausten perusteella suurimpana syynä sille, miksi kääntölevy jäi käyttämättä. Vastauksia tuli verraten muihin avoimiin kysymyksiin vähän.

6 Pohdinta

Opinnäytetyössämme halusimme selvittää, miten siirtymisen apuvälineitä käytetään palveluasumisen yksiköissä, joissa asukkaat tarvitsevat hoitajan apua siirtymistilanteissa. Tavoitteena oli tuoda lisätietoa ja kiinnittää huomiota siirtymisen apuvälineiden käyttöön asumispalveluissa. Tavoitteena oli myös tuoda esille hoitajien omia kokemuksia siirtymisen apuvälineiden käytöstä asumispalveluissa. Toteutettiin kysely, joka julkaistiin sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille suunnatulla keskustelupalstalla siirtymisen apuvälineiden käytön selvittämiseksi. Kysely sopi tämän aineiston keruun menetelmäksi, kun vastauksia haluttiin paljon ja vastaajat olivat hajallaan sekä haluttiin tietää heidän mielipiteitään ja kokemuksiaan (Vilkkä 2007:28).

Kyselyyn vastasi 154 henkilöä, joista noin kolmannes on ammatiltaan lähihoitajia ja jotka työskentelevät ikäihmisten palveluasumisessa. Koska heitä oli suurin osa vastaajista, päätelmiä voi tehdä enimmäkseen heidän kokemuksistaan. Hoitajat.net keskustelupalstan käyttö oli siis onnistunut valinta kyselyn alustana, sillä palvelutaloissa työskentelevät hoitajat olivat kyselyn kohderyhmää.

Kyselyssä kysyttiin kuuden erilaisen siirtymisen apuvälineen tai apuvälineryhmän käytöstä työpaikoilla. Jokainen kyselyssä esitetty apuväline löytyi vähintään puolelta vastaajien työpaikoilta. Liukulauta, henkilönostin sekä nostovyöt -ja valjaat ja olivat yleisimmät siirtymisen apuvälineet mitä vastaajien työpaikoilta löytyi. Eniten mielipiteitä jakoivat kysymykset riittävästä koulutuksesta ja perehdytyksestä siirtymisen apuvälineen käyttöön. Siirtymisen apuvälineestä riippuen vastaajista noin puolet kertoivat saaneensa tarpeeksi ohjausta, kun taas noin puolet eivät. Poikkeuksena henkilönostin, josta koettiin pääosin saaneen hyvin sekä koulutusta että perehdytystä.

Tarvetta siirtymisen apuvälineille koettiin olevan säännöllisesti, kun samalla apuvälineet jäivät myös käyttämättä säännöllisesti. Apuvälineet jäivät siis käyttämättä tarpeesta huolimatta. Henkilönostin jäi vähiten käyttämättä siirtotilanteissa, sille ilmoitettiin olevan kaikista useimmiten sekä tarvetta että käyttöä. Apuvälineitä käytettiin pääasiassa niiden siirtämiseen, joille se oli vastaajien mielestä sopiva siirtymisen apuväline mutta myös hieman niiden asukkaiden siirtämiseen, joille se ei ollut sopiva, vaan koska sopivampaa siirtymisen apuvälinettä ei ollut saatavilla.

Kysymyksissä (lukuun ottamatta avoimia kysymyksiä), joissa kysyttiin apuvälineen käytöstä suoraan työpaikalla, jouduttiin ottamaan vertailuun vain niiden vastaajien vastaukset, jotka ilmoittivat heidän työpaikallaan olevan kyseinen apuväline. Jotkut vastaajat vastasivat kysymyksiin apuvälineen käytöstä ja sopivuudesta työpaikalla, vaikka heillä ei ollut kyseistä apuvälinettä työpaikallaan, joten näiden vastaajien vastaukset jätettiin pois tulosten analysoinnissa tarkempien tulosten saamiseksi. Tämän olisi mahdollisesti voinut estää paremmalla ohjeistuksella kyselyn alussa.

Tulokset antoivat samanlaista kuvaa apuvälineiden käyttämättä jättämisestä kuin aikaisemmissa tutkimuksissa. Kaikki kyselyssä esitetyt siirtymisen apuvälineet osan vastaajien mukaan jäivät vaihtelevasti syystä tai toisesta käyttämättä. Myös tässä kyselyssä syiksi nimettiin ajanpuute ja tilanpuute kuten myös Takalan ja Kukkosen (1987) tutkimuksessa. Hoitajien osaamattomuus käyttää siirtymisen apuvälinettä ja siirtämisen apuvälineen sopimattomuus siirrettävälle henkilölle olivat nousseet esiin myös Kruus-Niemelän tekemässä pro-gradussa (2002). Vastaajat kertoivat joskus siirtymisen apuvälineiden jäävän käyttämättä työkaverin takia. Muutamissa avoimissa vastauksissa vastaajat kuvasivat esimerkiksi sellaisia tilanteita, joissa itse olisivat halunneet käyttää siirtymisen apuvälinettä mutta työkaveri on sanonut, että nyt kiireessä asukkaan siirto tehdään manuaalisesti yhdessä nostamalla.

Potilassiirtojen oppaassa mainitaan, että hoitotyössä potilasnostot ja kantaminen koetaan fyysisesti kaikkein raskaimmiksi työtehtäviksi. Monet perinteiset potilaiden siirto- ja nostotavat voivat olla hoitajille vaarallisia, sekä ne voivat vaikeuttaa potilaan omatoimisuutta. Näitä nostotapoja, ergonomisten siirtotapojen sijaan, on vielä yleisesti käytössä koska vanhemmat työntekijät sosiaalistavat nuoremmat työntekijät omiin työtapoihinsa. (Tamminen-Peter & Wickström 2013:59.) Vaativissa siirtotilanteissa siirtymisen apuvälineiden käyttämättä jättäminen on asia, johon tulisi kiinnittää laajemmin huomiota.

Ikäihmisten hoitoon liittyvää henkilöstömitoitusta säädellään vanhuspalvelulaissa sekä sosiaali- ja terveysministeriön antamassa päivitetystä laatusuosituksessa henkilöstön ehdoton vähimmäismäärä ympärivuorokautisessa hoidossa on 0,5 hoitotyöntekijää asiakasta kohden. Sosiaali- ja terveysalan ammattijärjestön Tehyn mielestä osa ongelmaa on muun muassa se, ettei mitoitustilanteissa oteta huomioon asiakkaan yksilöllistä hoidon tai kuntoutuksen tarvetta, hoitohenkilöstön koulutustasoa ja työkokemusta eikä hoitoympäristön toimivuutta esimerkiksi tilojen sokkeloisuutta tai useampaa kerrosta. (Henkilöstömitoitustilanteissa ikäihmisten hoidossa 2017.) Jos henkilöstömitoitustilanne ei ole riittävä, se voi olla

syynä ajanpuutteesta ja saatavuudesta johtuvalle siirtymisen apuvälineiden käyttämättä jättämiselle.

Tässä opinnäytetyössä niiden vastaajien määrät, jotka kertoivat syitä avoimissa kysymyksissä sille miksi siirtymisen apuväline jää käyttämättä, jäivät kuitenkin vähäisiksi lukumäärältään minkään suurien ongelmien nimeämiseksi. Vastaukset olivat kuitenkin johdonmukaisia myös aikaisempien tutkimusten kanssa, joka voi kertoa siitä, että siirtymisen apuvälineet tosiaan jäävät käyttämättä hoitotilanteissa syistä, joita tulisi pyrkiä eliminimaan jo työn järjestelyn tahoilla. Ongelman laajuuden ja yleisyyden selvittämiseksi tarvittaisiin kuitenkin laajempaa tutkimusta aiheesta.

Kyselyn tulosten perusteella koulutusta siirtymisen tilanteista ja siirtymisen apuvälineiden käytöstä olisi hyvä lisätä lähihoitajakoulutukseen. Näin saataisiin epävarmuutta siirtymisen apuvälineiden käytöstä vähennettyä sekä enemmän ymmärrystä niiden tärkeydestä vaativissa siirtotilanteissa. Myös työpaikoilla vähätteleviin asenteisiin olisi hyvä puuttua hyvän perehdytyksen kautta sekä riittävän ajan sallimiseksi siirtotilanteisiin. Apuvälineisiin kiinnitettävien ohjeiden avulla voitaisiin varmistaa välineiden oikeaoppinen käyttö. Työpaikoilla voitaisiin tehdä yhteisesti sovitut säännöt apuvälineiden käytölle sekä mahdollisesti valita ja kouluttaa vastuuhenkilöt, joiden puoleen hoitajat voisivat kääntyä avuntarpeessa. Jotta muutosta saataisiin aikaan, sen tulisi tapahtua samaan aikaan sekä koulutuksessa että työpaikoilla (Tamminen-Peter & Wickström 2013:59).

Opinnäytetyön tuloksista voivat hyötyä lähihoitajakoulutuksen suunnittelijat, asumisyksiköiden johtajat ja hoitohenkilökunta sekä apuvälinepalveluista vastaavat ammattilaiset.

Lähteet

Apuvälinepalveluiden järjestämisvastuu ja lainsäädäntö -ohjeita 2017. Terveyskylä.fi. Päivitetty 19.6.2017. Saatavana osoitteessa: <<https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/ammattilaisille/apuv%C3%A4lineet/apuv%C3%A4linepalveluiden-j%C3%A4rjest%C3%A4misvastuu-ja-lains%C3%A4d%C3%A4nt%C3%B6-ohjeita>> Luettu 10.10.2019.

Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa 2018. Terveyskylä.fi. Päivitetty 15.8.2018. Saatavana osoitteessa: <<https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/ammattilaisille/apuv%C3%A4lineet/apuv%C3%A4linepalveluiden-j%C3%A4rjest%C3%A4misvastuu-ja-lains%C3%A4d%C3%A4nt%C3%B6-ohjeita/apuv%C3%A4linepalvelut-eri-asumismuodoissa>> Luettu 18.10.2019.

Henkilöstömitoitus ikäihmisten hoidossa 2017. Tehy. Päivitetty 18.12.2017. Saatavana osoitteessa: <<https://www.tehy.fi/fi/apua/tyosuojelu/henkilostomitoitus-ikaihminen-hoidossa>> Luettu 13.11.2019.

Hoitajat.net n.d. Saatavana osoitteessa <<https://hoitajat.net/info/>> Luettu 8.10.2019.

Hyvä tutkimuskäytäntö 2010. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien tietovaranto. Saatavana osoitteessa: <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_1_2.html> Luettu 25.2.2019.

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011. Annettu Naantalissa 22.07.2011.

Lääkinnällinen kuntoutus 2017. Kuntoutusportti. Päivitetty 20.12.2017. Saatavana osoitteessa: <<https://kuntoutusportti.fi/kuntoutujaalle/kuntoutuksen-jaottelut/laakinnallinen-kuntoutus/>> Luettu 18.10.2019.

Kawulich, Barbara B. 2004. Data analysis techniques in qualitative research. Journal of Research in Education: 96-113. Saatavana osoitteessa: <https://www.researchgate.net/publication/258110388_Qualitative_Data_Analysis_Techniques> Luettu 20.10.2019.

Kruus- Niemelä, Maria 2002. Apuvälineiden käytön osaamisen varmistaminen terveyskeskuksissa. Pro-gradu tutkielma, Jyväskylän yliopisto, terveystieteiden laitos. Saatavana osoitteessa: <<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/8385>> Luettu 15.3.2019.

Kyselylomakkeen laatiminen 2010. Menetelmäopetuksen tietovaranto KvantiMOTV. Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Saatavana osoitteessa: <<https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html#tutkimus-etiiikka>> Luettu 25.2.2019.

Potilassiirrot n.d. Työterveyslaitos. Saatavana osoitteessa: <<https://www.ttl.fi/tyoymparisto/ergonomian-tietopankki/potilaan-hoitaminen/potilassiirrot/>> Luettu 31.10.2019.

Respecta n.d. Siirtolaite return. Saatavana osoitteessa: <<https://kuvasto.respecta.fi/p/4608-siirtolaite-return-7500-i-avoimella-returnbelt-kahvalla/>> Luettu 11.10.2019.

Salminen, Anna-Liisa (toim.) 2010. Apuvälinekirja. Kehitysvammaliitto ry. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opike.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta 1363/2011. Annettu Helsingissä 19.12.2011. Saatavana osoitteessa <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20111363>> Luettu 18.10.2019.

Tamminen- Peter, Leena & Wickström, Gustav 2013. Potilassiirrot - Taitava avustaja aktivoi ja auttaa. Työterveyslaitos. Saatavana osoitteessa: <<https://www.ttl.fi/potilassiirrot-opas/>> Luettu 15.3.2019.

Tamminen-Peter, Leena & Eloranta, Maj-Britt & Kiviranta, Marja-Leena & Mämmelä, Eija & Salokoski, Irma & Ylikangas, Arja 2007. Potilaan siirtymisen ergonominen avustaminen. Opettajan käsikirja. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki

Takala, E.-P.; Kukkonen, R. 1987. The handling of patients on geriatric wards. A challenge for on-the-job training. Applied Ergonomics 1987, 18.1, 17-22.

Terveystieteiden laiton laki 1326/2010. Annettu joulukuussa 2010.

Valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet – Opas apuvälinetyötä tekeville ammattilaisille ja ohjeita asiakkaille. 2018. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 35/2018. Saatavana osoitteessa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161068/rap%2035_2018.pdf> Luettu 16.3.2019.

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Saatavana osoitteessa: <<http://hanna.vilka.fi/wpcontent/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>> Luettu 15.3.2019.

Liite 1. Saatekirje

Katariina Piippanen, Maija Vehviläinen
Apuvälinetekniikan opiskelijat
Metropolia ammattikorkeakoulu

Tämä kysely on osa opinnäytetyötämme apuvälinetekniikan opinnoissa Metropolia ammattikorkeakoulussa. Tarkoituksena on selvittää, ovatko palveluasumisen yksiköissä käytettävät siirtymisen apuvälineet aktiivisessa ja tarkoituksenmukaisessa käytössä. Tavoitteena on tuoda lisätietoa ja kiinnittää huomiota tehokkaampaan siirtymisen apuvälineiden käyttämiseen ja näin vähentää hoitohenkilökunnan kuormitusta sekä parantaa asiakkaan turvallisuutta siirtotilanteissa. Kyselyn kysymykset ovat luokiteltu siirtymisen apuvälineiden mukaan ja nämä apuvälineet ovat ryhmitelty Sosiaali- ja terveysministeriön valtakunnallisten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet-oppaassa.

Kysely on tarkoitettu vain palvelutaloissa työskentelevälle hoitohenkilökunnalle ja se toteutetaan sähköisesti Google Formsin kautta. Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja kyselyyn vastaamalla annat suostumuksen käyttää vastauksia opinnäytetyösämme. Kyselyn vastaajat pysyvät nimettöminä ja vastausten analysoinnin jälkeen tiedot hävitetään. Vastauksien käsittelystä ja analysoinnista vastaavat opinnäytetyön tekijät. Opinnäytetyö on luettavissa sähköisesti Theseus palvelussa alkuvuodesta 2020.

Jos haluatte lisätietoja, voitte ottaa yhteyttä sähköpostitse;

Kyselyyn pääset tästä linkistä;

Kiitämme yhteistyöstä.

Katariina Piippanen & Maija Vehviläinen

Liite 2. Kyselylomake

Tämä kysely on osa opinnäytetyötämme apuvälinetekniikan opinnoissa Metropolia ammattikorkeakoulussa. Tarkoituksena on selvittää, ovatko palveluasumisen yksiköissä käytettävät siirtymisen apuvälineet aktiivisessa ja tarkoituksenmukaisessa käytössä. Tavoitteena on tuoda lisätietoa ja kiinnittää huomiota tehokkaampaan siirtymisen apuvälineiden käyttämiseen ja näin vähentää hoitohenkilökunnan kuormitusta sekä parantaa asiakkaan turvallisuutta siirtotilanteissa.

Kyselyn kysymykset ovat luokiteltu siirtymisen apuvälineiden mukaan ja nämä apuvälineet ovat ryhmitelty Sosiaali- ja terveysministeriön valtakunnallisten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet- oppaassa.

Kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja kyselyyn vastaamalla annat suostumuksen käyttää vastauksia opinnäytetyössämme. Kyselyn vastaajat pysyvät nimettöminä ja vastausten analysoinnin jälkeen tiedot hävitetään. Vastauksien käsittelystä ja analysoinnista vastaavat vain opinnäytetyön tekijät. Opinnäytetyö on luettavissa Theseus- palvelussa alkuvuodesta 2020.

Kiitämme yhteistyöstä.

Katariina Piippanen & Maija Vehviläinen

Kysely siirtymisen apuvälineiden käytöstä palveluasumisen yksiköissä

*Pakollinen

Taustatiedot

1. Koulukseni on *

Lähihoitaja/perushoitaja / Sairaanhoidtaja / Opiskelija sosiaali- ja terveysalalla / Hoitoapulainen / Sosionomi / Toimintaterapeutti /Muu:

2. Työkokemukseni hoitotyössä *

0-2 vuotta / 2-5 vuotta / 5- 10 vuotta / yli 10 vuotta

3. Työskentelen *

Mielenterveys- ja päihdetyössä (esim. ryhmäkodissa) / Ikäihmisten palveluasumisyksiköissä / Vammaispalveluissa (esim. ryhmäkodissa) / Muu palvelutalo

4. Ikäni *

18-30 vuotias / 30-40 vuotias / 40-50 vuotias / 50-65 vuotias

Liukulaudat

Ohuet tasot, joissa on liukas pinta, jonka toinen pää laitetaan esim. pyörätuolissa istuvan henkilön alle ja toinen pää tuetaan kohteeseen, johon henkilö on siirtymässä (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 109.)

5. Onko työpaikallasi liukulauta? *

kyllä / en tiedä / ei

6. Onko työpaikallasi mielestäsi tarvetta liukulaudalle jonkun/joidenkin asukkaiden siirtotilanteissa? *

ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta

7. **Käytetäänkö liukulautaa työpaikallasi jonkun/joidenkin asukkaiden siirtotilanteissa? ***
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina
8. **Käytetäänkö liukulautaa niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi sopii?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
9. **Käytetäänkö liukulautaa niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi ei sovi parhaiten, koska sopivampaa siirtymisen apuvälinettä ei ole saatavilla?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
10. **Olen saanut koulutusta opiskeluaikoinani liukulaudan käyttöön riittävästi. ***
täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä
11. **Olen saanut perehdytystä työpaikallani liukulaudan käyttöön riittävästi. ***
täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä
12. **Onko työpaikallasi liukulaudan käytölle tarpeeksi aikaa asukkaiden siirtotilanteissa?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
13. **Onko työpaikallasi liukulaudan käytölle tarpeeksi tilaa asukkaiden siirtotilanteissa?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
14. **Jääkö liukulautaa koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?**

Kohottautumistelineet, siirrettävät

Välineet, joista kiinni pitäen henkilö voi kohottaa itseään sängystä, tuolista, jne. (Valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 111.)

15. **Onko työpaikallasi kohottautumistelineitä? ***
kyllä / en tiedä / ei
16. **Onko työpaikallasi mielestäsi tarvetta kohottautumistelineelle jonkun/joidenkin asukkaiden siirtotilanteissa? ***
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
17. **Käytetäänkö kohottautumistelineitä työpaikallasi asukkaiden siirtotilanteissa?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
18. **Käytetäänkö kohottautumistelineitä niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi sopii?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
19. **Käytetäänkö kohottautumistelineitä niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi ei sovi parhaiten, koska sopivampaa siirtymisen apuvälinettä ei ole saatavilla?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
20. **Olen saanut koulutusta opiskeluaikoinani kohottautumistelineiden käyttöön riittävästi. ***
täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä
21. **Olen saanut perehdytystä työpaikallani kohottautumistelineiden käyttöön riittävästi.**

täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä

22. Onko työpaikallasi kohottautumistelineiden käytölle tarpeeksi aikaa asukkaiden siirtotilanteissa?

ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta

23. Onko työpaikallasi kohottautumistelineiden käytölle tarpeeksi tilaa asukkaiden siirtotilanteissa?

ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta

24. Jääkö kohottautumisteline koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?

Henkilönostin

Laitteisto, joiden avulla voidaan nostaa ja siirtää henkilö ja muuttaa hänen sijaintiaan ja asentoaan jonkin toiminnon suorittamiseksi. Laitteisto, jonka avulla voidaan nostaa ja siirtää henkilö istuvassa, puoli-istuvassa tai puolimakuuasennossa. Vartaloa kannatteleva osa koostuu kankaista ja hihnoista. (Valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 112-113.)

25. Onko työpaikallasi henkilönostin? *

kyllä / en tiedä / ei

26. Onko työpaikallasi mielestäsi tarvetta henkilönostimelle jonkun/joidenkin asukkaiden siirtotilanteissa? *

ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta

27. Käytetäänkö henkilönostinta työpaikallasi asukkaiden siirtotilanteissa? *

ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina

28. Käytetäänkö henkilönostinta niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi sopii?

ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta

29. Käytetäänkö henkilönostinta niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi ei sovi parhaiten, koska sopivampaa siirtymisen apuvälinettä ei ole saatavilla?

ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta

30. Olen saanut koulutusta opiskeluaikoinani henkilönostimen käyttöön riittävästi. *

täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä

31. Olen saanut perehdytystä työpaikallani henkilönostimen käyttöön riittävästi. *

täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä

32. Onko työpaikallasi henkilönostimen käytölle tarpeeksi aikaa asukkaiden siirtotilanteissa?

ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta

33. Onko työpaikallasi henkilönostimen käytölle tarpeeksi tilaa asukkaiden siirtotilanteissa?

ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta

34. Jääkö henkilönostin koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?

Nostovyöt ja valjaat

Välineet, jotka auttavat henkilöä siirtämään toista henkilöä (Valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 111.)

35. Onko työpaikallasi nostovöitä- ja valjaita? *
- kyllä / en tiedä / ei
36. Onko työpaikallasi mielestäsi tarvetta nostovyölle- ja valjaille jonkun/joidenkin asukkaiden siirtotilanteissa? *
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
37. Käytetäänkö nostovyötä- ja valjaita työpaikallasi asukkaiden siirtotilanteissa? *
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina
38. Käytetäänkö nostovyötä- ja valjaita niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi sopii?
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
39. Käytetäänkö nostovyötä- ja valjaita niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi ei sovi parhaiten, koska sopivampaa siirtymisen apuvälinettä ei ole saatavilla?
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
40. Olen saanut koulutusta opiskeluaikoinani nostovyön- ja valjaiden käyttöön riittävästi. *
- täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä
41. Olen saanut perehdytystä työpaikallani nostovyön- ja valjaiden käyttöön riittävästi. *
- täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä
42. Onko työpaikallasi nostovyön- tai valjaiden käytölle tarpeeksi aikaa asukkaiden siirtotilanteissa?
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
43. Onko työpaikallasi nostovyön- tai valjaiden käytölle tarpeeksi tilaa asukkaiden siirtotilanteissa?
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
44. Jääkö nostovyö- tai valjaat koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?

Siirtymistasot

Välineet, joiden avulla liikutetaan seisovaa henkilöä lyhyen matkaa (Valtakunnalliset lääkinällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 111.)

45. Onko työpaikallasi siirtymistaso? *
- kyllä / en tiedä / ei
46. Onko työpaikallasi mielestäsi tarvetta siirtymistasolle jonkun/joidenkin asukkaiden siirtotilanteissa? *
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
47. Käytetäänkö siirtymistasoa työpaikallasi asukkaiden siirtotilanteissa? *
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina
48. Käytetäänkö siirtymistasoa niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi sopii?
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
49. Käytetäänkö siirtymistasoa niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi ei sovi parhaiten, koska sopivampaa siirtymisen apuvälinettä ei ole saatavilla?
- ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta

- 50. Olen saanut koulutusta opiskeluaikoinani siirtymistason käyttöön riittävästi. ***
täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä
- 51. Olen saanut perehdytystä työpaikallani siirtymistason käyttöön riittävästi. ***
täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä
- 52. Onko työpaikallasi siirtymistason käytölle tarpeeksi aikaa asukkaiden siirtotilanteissa?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
- 53. Onko työpaikallasi siirtymistason käytölle tarpeeksi tilaa asukkaiden siirtotilanteissa?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
- 54. Jääkö siirtymistaso koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?**

Kääntölevyt

Välineet, jotka auttavat henkilöä pyörittämään kääntölevyn päällä.

- 55. Onko työpaikallasi kääntölevy? ***
kyllä / en tiedä / ei
- 56. Onko työpaikallasi mielestäsi tarvetta kääntölevylle jonkun/joidenkin asukkaiden siirtotilanteissa? ***
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
- 57. Käytetäänkö kääntölevyä työpaikallasi asukkaiden siirtotilanteissa? ***
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina
- 58. Käytetäänkö kääntölevyä niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi sopii?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
- 59. Käytetäänkö kääntölevyä niiden asukkaiden siirtämiseen, joiden avustamiseen se mielestäsi ei sovi parhaiten, koska sopivampaa siirtymisen apuvälinettä ei ole saatavilla?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
- 60. Olen saanut koulutusta opiskeluaikoinani kääntölevyn käyttöön riittävästi. ***
täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä
- 61. Olen saanut perehdytystä työpaikallani kääntölevyn käyttöön riittävästi. ***
täysin eri mieltä / jokseenkin eri mieltä / ei samaa eikä eri mieltä / jokseenkin samaa mieltä / täysin samaa mieltä
- 62. Onko työpaikallasi kääntölevyn käytölle tarpeeksi aikaa asukkaiden siirtotilanteissa?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
- 63. Onko työpaikallasi kääntölevyn käytölle tarpeeksi tilaa asukkaiden siirtotilanteissa?**
ei koskaan / harvoin / joskus / usein / aina/joka kerta
- 64. Jääkö kääntölevy koskaan käyttämättä sellaisen asiakkaan siirtotilanteissa, jolle se on tarkoitettu? Jos jää, miksi?**

Liite 3. suljettujen kysymysten tulokset taulukoittain

Taulukko 1. Liukulautu. Huom. * Näissä kysymyksissä eri vastauskategoriat.

	Ei koskaan * täysin eri mieltä %	Harvoin *jokseenkin eri mieltä %	Joskus *ei samaa eikä eri mieltä %	Usein *jokseenkin samaa mieltä %	Aina *täysin sa- maa mieltä %
K6 n=154	7,8	26,0	29,2	26,6	10,4
K7 n=110	6,4	29,1	24,5	21,8	18,2
K8 n=108	7,4	15,7	25,0	24,1	27,8
K9 n=109	56,9	19,3	17,4	6,4	0,0
K10 n=154 *	16,2	21,4	7,8	31,2	23,4
K11 n=110 *	12,7	25,5	10,0	26,4	25,5
K12 n=108	2,8	19,4	22,2	27,8	27,8
K13 n=108	2,8	11,1	20,4	35,2	30,6

Taulukko 2. Kohottautumistelineet. Huom. * Näissä kysymyksissä eri vastauskategoriat.

	Ei koskaan * täysin eri mieltä %	Harvoin *jokseenkin eri mieltä %	Joskus *ei samaa eikä eri mieltä %	Usein *jokseenkin samaa mieltä %	Aina *täysin sa- maa mieltä %
K16 n=154	13,0	21,4	29,2	26,6	9,7
K17 n=85	8,7	23,2	30,4	29,0	8,7
K18 n=68	7,4	13,2	20,6	35,3	23,5
K19 n=67	62,7	20,9	11,9	4,5	0,0
K20 n=154 *	18,2	31,2	8,4	24,0	18,2
K21 n=69 *	21,7	24,6	17,4	18,8	17,4
K22 n=65	3,1	9,2	10,8	41,5	35,4
K23 n=67	4,5	3,0	7,5	37,3	47,8

Taulukko 3. Henkilönostin. Huom. * Näissä kysymyksissä eri vastauskategoriat.

	Ei koskaan * täysin eri mieltä %	Harvoin *jokseenkin eri mieltä %	Joskus *ei samaa eikä eri mieltä %	Usein *jokseenkin samaa mieltä %	Aina *täysin sa- maa mieltä %
K26 n=154	2,6	0,6	7,8	25,3	63,6
K27 n=147	0,0	3,4	7,5	42,2	46,9
K28 n=145	0,7	2,8	8,3	23,4	64,8
K29 n=145	44,8	29,7	17,0	5,5	2,1
K30 n=154 *	16,2	23,4	4,5	20,1	35,7
K31 n=147 *	3,4	15,0	4,1	25,9	51,7
K32 n=146	0,7	7,5	15,8	34,9	41,1
K33 n=147	2,7	26,5	23,1	30,6	17,0

Taulukko 4. Nostovyöt -ja valjaat. Huom. * Näissä kysymyksissä eri vastauskategoriat.

	Ei koskaan * täysin eri mieltä %	Harvoin *jokseenkin eri mieltä %	Joskus *ei samaa eikä eri mieltä %	Usein *jokseenkin samaa mieltä %	Aina *täysin sa- maa mieltä %
K36 n=154	2,6	23,4	34,4	32,5	7,1
K37 n=134	7,5	34,3	37,3	18,7	2,2
K38 n=134	8,2	27,6	32,8	17,9	13,4
K39 n=130	36,2	33,1	26,2	3,8	0,8
K40 n=154 *	16,9	24,7	6,5	29,2	22,7
K41 n=134 *	14,2	22,4	8,2	32,8	22,4
K42 n=133	3,8	16,5	23,3	28,6	27,8
K43 n=133	1,5	6,8	21,1	36,8	33,8

Taulukko 5. Siirtymistaso. Huom. * Näissä kysymyksissä eri vastauskategoriat.

	Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Aina

	* täysin eri mieltä %	*jokseenkin eri mieltä %	*ei samaa eikä eri mieltä %	*jokseenkin samaa mieltä %	*täysin sa- maa mieltä %
K46 n=154	12,3	13,6	29,2	26,6	18,2
K47 n=96	3,1	17,7	21,9	39,6	17,7
K48 n=93	2,2	7,5	21,5	37,6	31,2
K49 n=92	34,8	34,8	17,4	8,7	4,3
K50 n=154 *	32,5	17,5	6,5	22,1	21,4
K51 n=96 *	9,4	19,8	11,5	27,1	32,3
K52 n=93	2,2	5,4	21,5	30,1	40,9
K53 n=93	1,1	11,8	22,6	36,6	28,0

Taulukko 6. Kääntölevy. Huom. * Näissä kysymyksissä eri vastauskategoriat.

	Ei koskaan (* täysin eri mieltä) %	Harvoin *jokseenkin eri mieltä %	Joskus *ei samaa eikä eri mieltä %	Usein *jokseenkin samaa mieltä %	Aina *täysin sa- maa mieltä %
K56 n=154	15,6	18,2	37,0	20,8	8,4
K57 n=86	10,5	31,4	27,9	19,8	10,5
K58 n=97	3,8	25,3	29,1	27,8	13,9
K59 n=78	44,9	23,1	24,4	5,1	2,6
K60 n=154 *	24,0	25,3	7,8	21,4	21,4
K61 n=86 *	14,0	15,1	12,8	27,9	30,2
K62 n=79	0,0	6,3	26,6	35,4	31,6
K63 n=80	0,0	7,5	25,0	31,3	36,3